

Vyznání vin českého národa na německé menšině, která u nás po válce zůstala

Naši milí němečtí spoluobčané,

uvědomujeme si velkou komplikovanost tisíciletého soužití Čechů a Němců na území dnešní České republiky. Toto soužití, které přineslo vynikající plody ve vědě a kultuře, znamenalo také mnoho střetů, často doprovázených násilím. S překvapením a s úzkostí stojíme dnes před odvrácenou stranou našich nedávných dějin. S hrůzou pohlížíme na činy českého národa po druhé světové válce. Obracíme se k Vám, kteří jste v Československu na rozdíl od většiny našich německých krajanů zůstali.

Přinuceny zůstat přitom byly i desetitisíce Němců, kteří odejít chtěli. Mnozí Němci v naší zemi ztratili příbuzné, kteří zemřeli kvůli násilí, hladu nebo neposkytnutí či zanedbání lékařské péče. Mnozí prošli utrpením internačních táborů, kde docházelo k mučení a ke znásilňování a kde lidé často trpěli hladem a nemocemi. Ke znásilňování, a to i nezletilých, docházelo i mimo internační tábory.

Němci, kteří zůstali, byli zbaveni nemovitého, a pokud bylo co zabavovat, i movitého majetku. Ze svých domovů byli vystěhováni do horších staveb. Definitivní ztrátu domova znamenalo tzv. rozptýlení Němců, které fakticky probíhalo od léta 1945. Mnozí z těch Němců, kteří byli zpočátku rádi, že mohli zůstat, byli na základě „Výnosu o plánovitém pracovním přikázání Němců“ nuceni své domovy v pohraničí zaměnit za horší bydlení, a ti, kteří byli „rozptýleni“ ve vnitrozemí, byli většinou ubytováni velmi nuzně.

Řada německých rodin nebo vdov s dětmi byla bez peněz a bez podpory. Nebylo z čeho živit děti. Němci u nás umírali i později po válce pro nedostatek léků. Ke špatnému zdravotnímu stavu často přispívaly snížené příděly potravin, nejtěžší práce a nevyhovující bydlení. Bylo to přežívání, které mnozí nepřežili.

Během poválečných let mnoho Němců trpělo také proto, že jejich nucená práce nebyla zpočátku vůbec odměňována a později byla placena méně než práce Čechů. I později směli Němci u nás vykonávat jen podřadná zaměstnání nebo těžké nebezpečné práce (např. v uranových dolech). Přistupovali jsme k nim jako k levné bezprávní pracovní síle.

V poválečném Československu bylo na veřejnosti zakázáno používat němčinu. Němci u nás ještě dlouho po válce nesměli studovat na vysokých školách, často však ani na středních. Vzdělání z německých škol nebylo uznáváno.

Čeští Němci byli po válce na principu kolektivní viny nejdříve zbaveni československého občanství a v 50. letech se proti své vůli stali občany komunistického státu, který jim znemožňoval kontakty s příbuznými na Západě. Bránění v kontaktu s vyhnanými příbuznými a přáteli patřilo k utrpení Němců u nás až do 60. let a v určité míře i déle. Řada rodin byla a zůstala rozdělených.

Přesto, že v Československu zůstalo přes 200 000 Němců, byly zrušeny všechny německé školy. Německá menšina měla být plánovitě zlikvidována asimilací. Mnoho Němců, zejména ve druhé a třetí generaci, bylo počestněno, někteří jen „statisticky“. Německá menšina byla uznána až v roce 1968, ale bylo to jen formální uznání – diskriminace v různých podobách pokračovala dál, až do roku 1989.

Po pádu komunismu sice u nás nastoupil demokratický režim, který nicméně neprojevil dostatečnou ochotu k reflexi minulosti. Zjištění historiků, z nichž při mapování české viny na naší německé menšinu vycházíme, dostatečně nepronikla do sdělovacích prostředků ani do školních učebnic, natož pak do povědomí veřejnosti, i když se situace začíná zlepšovat. Kolektivní bezpráví, které jsme zvyklí odsuzovat u komunistických nebo jiných diktátorských režimů, dosáhlo u nás po válce podobných rozměrů, ale náš národ o tom neví.

Shromáždění Němců v Čechách, na Moravě a ve Slezsku předalo petičnímu výboru Parlamentu ČR „Návrh na odškodnění občanů německé národnosti v České republice“, který byl 10. ledna 2002 tímto výborem zamítnut. Šlo o pouhé humanitární gesto k těm, kteří prošli tak strašnými věcmi a zůstali ještě naživu, ale náš stát odmítl učinit i tento vstřícný krok. Přitom Němce, kteří u nás po válce zůstali, nikoho ani nenapadne spojovat s hitlerovským režimem. Byli to lidé, kteří se za Henleina a za Hitlera stavěli proti nacismu, nebo lidé, které jsme přinutili zůstat. Jejich vina byla v jediné věci: byli německé národnosti.

Naši milí němečtí spoluobčané, je nám hluboce líto, čeho se na Vás náš národ dopustil. Jsme rádi, že existuje i mnoho svědectví o lidském chování Čechů, kteří projevíli odvahu a lidskost a poskytli ohroženým Němcům pomoc, to však nic nemění na tom, že bezcitné pronásledování Němců výrazně převažovalo. Uvědomujeme si, že i v případě, že budete odškodněni (a my se o to budeme zasazovat), půjde jen o symbolický krok: hrozná věc, které jste Vy a Vaši blízcí prožili, nelze odčinit ani napravit. Můžete nám a našemu národu odpustit tolik bezpráví a krutosti, tolik zla v nejryzejší podobě?

Prosíme Vás, abyste nám odpustili

- smrt svých nejbližších,
- léta násilí, trápení, ponižování a strachu,
- to, že jsme Vás připravili o majetek,
- to, že jsme z Vás po válce učinili cizince ve Vaší vlasti, to, že jste byli připraveni o pocit domova,
- to, že jsme plánovitě a dlouhodobě pracovali na Vašem odnárodnění a že u nás bylo tak těžké zůstat Němcem,
- to, že jsme Vás připravili o možnost vzdělání a o možnost navštěvovat německé školy, a že proto v dalších generacích němčina ustupuje češtině
- i to, že dosud odmítáme poctivou reflexi své minulosti ve vztahu k Vám.

Jaroslav Šelong, předseda Křesťanské misijní společnosti

Ing. Petr Šimmer, místopředseda KMS

Ing. Lubomír Ondráček, tajemník KMS

Ing. arch. Tomáš Dittrich, šéfredaktor Života víry

a další účastníci konference Zapomenuté osudy

V Praze 16. května 2008